

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
5

No

1

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 985 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 7-yanvarda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoirazimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

“Yashil” makon “yashil” iqtisodiyot farovonligimiz garovi.....	20
Muhiddin Kalonov	
Xufyona iqtisodiyot va uni qisqartirishning ilmiy tadqiqotlardagi talqinining ilmiy tahlili.....	23
Raxmanov Laziz Erkabaevich	
O'zbekistonda yashil loyihalarni moliyalashtirish amaliyoti tahlili.....	28
Bakirov Sanjar Davlatovich	
Respublika iqtisodiyotida oilaviy korxonalarning eksport faoliyati tahlili.....	35
Jurayev Navruz Jurayevich	
Tijorat banklari tomonidan kredit liniyalarini samarali boshqarish mexanizmlari.....	40
Toshboyev Sherzod Turdaliyevich	
Innovatsion faoliyatda yashil kimyoning strategik o'rni: global va mahalliy yondashuvlar.....	45
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
Barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda tabiiy kapitalning ahamiyati.....	49
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Sug'urta kompaniyalari biznes modeli.....	54
Qarshiyev Otabek Abdullayevich	
Страхование различных рисков проектного финансирования.....	59
Гулираъно Носирова Абдулазиз кизи	
“Yashil” texnologiyalar – yashil iqtisodiyotning bo'g'ini sifatida.....	63
Boboqulov Sanjar Baxronkulovich, Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li	
Iste'mol soliqlarining tovar va xizmatlar bahosiga ta'sirini baholash.....	70
Ergashev I. O.	
Экологические аспекты “зелёной экономики” в стратегии устойчивого развития Узбекистана.....	73
Кучаров Абдор Сабиринович, Джумабаева Дилобар Асатиллаевна, Шомалиева Мукаддасхон Мирсаидовна	
O'zbekistonda pensiya tizimini takomillashtirish.....	78
Tursunov Jaxongir Pulatovich	
Yoshlarda tadbirkorlik qobiliyatini shakllantirish va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish modellari.....	84
Raxmatullayeva Feruza Azimovna	
Korxona import operatsiyalarida moliyaviy munosabatlar nazariy tahlili.....	90
Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
Hududlararo iqtisodiy mutanosibliklarni aniqlash uslubiyoti.....	95
Murtazayev Isabek Bazarbayevich	
“MUQADDAM” MCHJ kalava ip ishlab chiqarish korxonasida marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari.....	103
Musayeva Shoira Azimovna, Kurbonboyeva Sevinch Asliddinovna	
O'zbekistonda davlat mulkini xususilashtirish jarayonlari va ularning iqtisodiy rivojlanishga ta'siri.....	109
Shadmanov Erkin Sherkulovich, Turkmanov Azam Saydullaevich	
Особенности современных методов оценки эффективности деятельности промышленных предприятий.....	114
Матчанов Азамат Абадович	
Kichik biznes subyektlari tomonidan mahalliyashtirish asosida mahsulotlar ishlab chiqarishni tashkil etishda davlat dasturlarining ahamiyati.....	121
Mirzabaev Xusniddin Muxamadjonovich	
Davlat statistikasini xalqaro statistika standartlar asosida innovatsion rivojlantirish yo'llari.....	128
T.P. Jiemuratov	
Tadbirkorlikni boshqarishda sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish.....	134
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich, G'ulomova Iroda Jahongir qizi	

Davlat-xususiy sheriklik: mohiyati, funksiyalari va jahon amaliyoti	139
Ataniyazova Maksuda Baltabayevna	
Qurilish korxonalarida sanoat mahsulotlari ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari	144
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li	
O'zbekistonda bandlikni tartibga solishda tadbirkorlikning ahamiyati	148
Ismailov Azizbek	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash davrida bandlik siyosati	151
Mardanaqulov To'liqin	
Tadbirkorlikning ijtimoiy funksiyasini namoyon bo'lishi	154
Xalilov Muxiddin Shakirovich	
Ijtimoiy dasturlarni amalga oshirishda davlat ijtimoiy buyurtmasining ahamiyati	158
Xusanov Otabek Nishonovich	
Shaxsiy sug'urtaning iqtisodiy mohiyati va tashkil etish prinsiplari	163
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Moliyaviy munosabatlarda benefitsiar mulkdorlarning iqtisodiy faoliyati va ularga xizmat ko'rsatish tizimi tahlili	168
Ochilov Farhod Malikovich	
Оптимизация стратегий коммерциализации инновационных проектов в организациях	174
Бобокулов Шохрух	
Sog'lom ovqatlanish umumiy ovqatlanish sohasini barqaror rivojlantirishning asosi sifatida	178
Raximova Dilorom Sulaymonovna	
"Yashil" iqtisodiyotga o'tishda davlatning roli	184
Ulug'murodova Feruza Mardon qizi, R.A. Saydaqulov	
Mintaqaviy iqtisodiyotni rivojlantirishda "Yashil" iqtisodiyotga o'tishning imkoniyatlari va muammolari	190
Jumaniyazov Nodirbek Odilbek o'g'li	
Aksiz solig'ining davlat budjetini shakllantirishdagi ahamiyati va zarurati: xalqaro va mahalliy tajriba	195
Kabirov Abdulla Maxmutovich	
Tijorat banklari aktivlari samaradorligini oshirish	201
Xojibekova Zilola Shavkat qizi	
Davlat budjeti daromadlarini shakllantirish bo'yicha xorij tajribalari	206
Kudaybergenova Guzal	
Развитие международного рынка капитала	216
Срождидинова Зарина Хайриддиновна, Абдираманова Мадина Куанишбаевна	
Финансовый анализ нефтесервисной компании АО «МАХСУСЭНЕРГОГАЗ»	228
Файзиев Умуркул Шухратович	
Tijorat banklarida raqamli texnologiyalarni joriy etish bilan bog'liq muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	236
Xudayarov Oybek Odilovich	
Xizmat ko'rsatish korxonalarining tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish	242
Seytnazarov Berdibek Ametbekovich	
Surxondaryo viloyatida yashil iqtisodiyotni amaliyotga tatbiq etishning hozirgi holati	246
Oybek Ruziyev Abdumuminovich, Qosimov Akmal, Mamatov Sardor Ilyosovich	
Kambag'allikni qisqartirish va aholi bandligini ta'minlashda tadbirkorlik faoliyatining o'rni	251
Saparov Ismat Chorshanbiyevich	
Leveraging ict and mobile connectivity for economic growth: an empirical study on the role of internet usage and corruption control	256
G'ofirova Gulmira G'anisherovna, Rajabova Malika Nuriddin qizi, Qalandarov Sarvar Zafar o'g'li	
Sanoatda oziq-ovqat mahsulotlari xavfsizligini ta'minlash va sertifikatlashtirish mexanizmini takomillashtirish	266
Mahamatova Maftuna	
Soliq tizimida elektron hujjat aylanishining soliq ma'murchiligiga ta'siri	273
Abdullaev Shahbozbek Nodirsho o'g'li	
Respublikamizdagi sanoat korxonalarining rivojlanishini ko'p omilli tahlillari	283
Jalolov Ilhomjon Isomiddinovich	

Organizational economic mechanisms of the tourist services market in the republic of Karakalpakstan	290
Ochilova Ozoda Toshquvatovna	
Qishloq hududlarini iqtisodiy rivojlantirishning zamonaviy yondashuvlari	295
Toyirov Alijon Yodgor o'g'li, Sadullayev Oybek Turdiali o'g'li, Orziqulov Oybek A'zamjon o'g'li	
Ta'lim turizmi va madaniy meros: O'zbekiston Respublikasida tutgan o'rni	300
Qutlimurotov Fayzullo Sadulayevich	
Глэмпинг: особенности и перспективы развития в Республике Узбекистан	304
Гуломова Мухлиса Нурулла кизи, Муллағалиева Зарина Рамиловна, Исамиддинова Диёра Нодиржон кизи	
Improving the practice of crediting business entities by commercial banks	309
Jabbarov Alisher Kayimovich	
O'zbekistonda eksport-import operatsiyalarini sug'urtalashning rivojlantirish istiqbollari	314
Adilova Gulnur Djurabayevna	
Kambag'allikni qisqartirishda xizmatlar sohasining o'rni	319
Mirzaev Qulmamat Djonuzokovich, Saparov Murod Irgashovich	
Ishchi kuchi migratsiyasini tartibga solishga yondashuvlar	323
Xamidov Elyorjon Tursunali o'g'li	
Kichik biznes sohasiga investitsiyalarni jalb etish mexanizmlarini takomillashtirish	329
Bolliyev Shamsiddin Tursunmamatovich	
Mahalliy ishlab chiqarish korxonalari raqobatbardoshligini baholashning zamonaviy yondashuvlari, mezonlari va usullari	335
Buriyev Ubaydulla Bozor o'g'li	
Tijorat banklarida kredit amaliyotini takomillashtirish istiqbollari	338
Xolmatov Mirodil Nurmamat o'g'li	
The role of agrobusiness in the development of society and its opportunities	343
D. Dzhurayeva, Rakhmonov Rustam	
Ichki audit samaradorligini baholashga ta'sir qiluvchi omillar va ko'rsatkichlar tahlili	349
B.Y.Maxsudov, I.G'.Isroilov	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion samaradorlik ko'rsatkichlari	353
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Эффективная политика регулирования занятости как фактор сокращения бедности населения	357
Шаюсупова Наргиза Турғуновна	
Global iqtisodiy barqarorlikni qo'llab-quvvatlashda mintaqaviy savdo kelishuvlarining o'rni	365
Toyirov Alijon Yodgor o'g'li, Egamberdiyev Nurmuhammad Otabek o'g'li	
Moliyaviy salohiyatni baholash metodologiyasini shakllanishida makroiqtisodiy indikatorlarning ahamiyatliligi	370
Buranova Lola Vakhobovna	
Navoiy viloyatida sanoat tarmog'i rivojlanishi tahlili	379
Baqoyev Husan Nuriddinovich	
Aksiyadorlik jamiyatlarining innovasion faoliyatini moliyalashtirishning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari	383
Shomansurova Zilola Abduvaxitovna	
Internet – iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim kaliti	391
Bo'tayeva Sabina Xoliyorovna	
Chet mamlakatlarida soliq qarzlarini undirish mexanizmini milliy soliq tizimiga moslashtirish masalalari	396
Yuldashev Dilshod Rustamovich	
O'zbekistonda hududiy turizmni barqaror rivojlantirishda ijtimoiy-iqtisodiy hamda hukumat strategiyalarining roli va ta'siri	402
Yorqulov Muhammadmurod Axmad o'g'li	
Mintaqaning barqaror iqtisodiy o'sishida pochta aloqasi xizmatlarining tutgan o'rni (Xorazm viloyati misolida)	408
Palvanbayev Umidbek O'ktam o'g'li	
O'zbekistonda islom bank xizmatlarini joriy etish istiqbollari	412
Dodieva Umida Fozil qizi	

Mehnat bozorini takomillashtirishda raqamli texnologiyalardan foydalanishning amaliy jihatlari	416
Maxammadiyev M.M.	
Davlat ulushiga ega bo'lgan yirik soliq to'lovchilar ma'murchiligini takomillashtirish yo'llari	421
Erkaboev Nuriddin Axmadjonovich	
To'qimachilik sanoatida mahsulot tannarxini kamaytirishning iqtisodiy ahamiyati va zaruriyati	429
Gaybullayeva Gulbaxor Maxmudovna	
Turizm va xizmatlar sohasini raqamli iqtisodiyot sharoitida rivojlantirish imkoniyatlari	432
Asadov Baxshullo Xasanboy o'g'li	
2025-yilda soliq ma'murchiligi bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar	437
Normurzaev Umid Xolmurzaevich	
Aholi daromadlari manbalarining shakllanish xususiyatlari	445
Shohruh Toshtemirov	
O'zbekistonda xizmat ko'rsatish sohasini rivojlantirish orqali iqtisodiy o'sishga erishish istiqbollari	450
Usmonov Navruzbek Erkin o'g'li, Norqobilov Hamza Eshdovlat o'g'li	
Об оценке налоговой нагрузки, могущей отразить финансовое обеспечение потребности бюджета	459
Зайналов Джахонгир Расулович	
Termiz temir yo'l uzelinig yuk aylanmasi hajmi tahlili	466
Dilfuza Shakarova Ruzimuratovna	
Jahon global raqobat muhitida mavjud xom-ashyo va resurslarini strategik muammolari	472
Mamatkulov Akram Xalmurodovich	
Зарубежный опыт повышения конкурентоспособности текстильной промышленности на основе ИКТ	476
Матчанова Феруза Абадовна	
Построение интегрированной системы управления затратами предприятий	482
Алиева С.С.	
Развитие корпоративного управления в Узбекистане на основе современных мировых стандартов	487
Ибрагимова Саодат Абдумуниновна, Абдулазизов Ферузбек Дилшодбек Ўғли	
Foyda solig'ini davlat budjetidagi ahamiyati	494
Ibragimov Xamidbek Jumaniyazovich	
Aholi turmush farovonligi va barqaror rivojlanish o'rtasidagi munosabatlar	501
Sharofiddin Ismatov Asatulloevich	
Raqamli iqtisodiyotning sohalari, xususiyatlari va asosiy elementlari	506
Raxmatullayev Lazizbek Ruslanovich, Ollokulova Feruza Mansurovna	
Цифровизация в банковской сфере Республики Узбекистан	510
Салимова Зиёда Рустамжон кизи	
Digital inclusion and rural development: the socio-economic and cultural impact of internet connectivity	515
Elyor Urozaliev	
Моделирование процесса оптимального распределения пищевых ресурсов при повышении эффективности производства мясных продуктов в условиях цифровой экономики	525
Рахимбердиев Кувончбек Бахтиёрович, Тошпулов Бекзод Султонмуродович	
Erkin iqtisodiy zonalarning innovatsion shakllarini rivojlantirishning hozirgi tendensiyalari (Koreya misolida)	530
Achilova Shirin Shavkat qizi	
Iqtisodiy sikllarni aniqlash metodologiyasiga yondashuvlar	536
Jabborov Kamoliddin Yo'ldoshevich	
Davlat sektorida ichki auditni takomillashtirish masalalari	543
Gulmatov Jamoliddin Raxmatullaevich	
Islomiy banklarning iqtisodiy barqarorlikka qo'shgan hissasi va ular orqali amalga oshiriladigan iqtisodiy islohotlar	548
Pulatova Adolat Djaxangirshyevna	

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklari chakana xizmatlarining o'ziga xos xususiyatlari	553
Boymaxmadov Alisher Xoliyor o'g'li	
Комплайнс в системе «зеленой экономики»: международный опыт	560
Юнусова Римма Рахманбердиевна	
«Зеленая экономика» Республики Узбекистан в условиях трансформации угроз экономической безопасности	567
Пантин Роман Владимирович	
Правовые основы и особенности организации формирования доходов местных бюджетов и их источников в узбекской практике	575
Бабаджанова Лола Шопулатовна	
O'zbekiston turizm mintaqalarining etnografik resurslar salohiyatini baholash ko'rsatkichlari tahlili	583
Dilyor Zafarovich Hakimov	
Xizmatlar sohasining rivojlanishi sharoitida samarqand viloyatida ijara bozorining o'sish dinamikasi va kelajak prognozlarini	592
Oybek Juliboy o'g'li	
The role of operational CRM systems in sales departments	596
Aziza Egamnazarova, Maftuna Shoyzoqova, Gaffarova Sarvinov Muzaffar qizi, Turaeva Gulizaxro	
O'zbekistonda davlat moliyaviy nazoratining yangi arxitekturasini shakllantirish yo'nalishlari	601
Jabborov Azamat Alijonovich	
Долгосрочная стратегия повышения эффективности социальных сетей в сфере туризма	607
Касимова Зилола Гуламиддиновна	
Глобальные экологические инициативы и их влияние на международную экономику	615
Хусаинов Равшан Рахимович	
Ko'chmas mulk qiymatini baholashda axborotlar tizimini shakllantirish	621
Ishonqulov Nizamjon Fayzullaevich	
Innovatsion salohiyatni oshirish orqali tijorat banklari aktivlari sifatini yaxshilash yo'llari	628
Ruziyev Baxtiyor Salimboyevich	
Soliq qarzdorlikni kamaytirishdagi mavjud muammolar	634
Maxmadustov Jalol Maxmadustovich	
O'zbekistonda ta'lim turizmini rivojlantirish istiqbollari	644
Azimova Vazira Oqiljonovna	
"Yashil" iqtisodiyotni rivojlanish uchun kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni kuchaytirish	648
B.Sh. Akbarova	
Elektr ta'minoti uzilishlarining xarajatlari va yo'qotishlarini hisobga olish usullarini takomillashtirish	652
Akbar Ashurovich Shodiyev	
Oliy ta'lim muassasalarini subsidiyalash zaruriyatining ilmiy asoslari	656
Valiyev Shamsiddin Eshpulatovich	
External factors influencing the competitiveness of the textile industry	662
Ikramova Nodira Burkxon kizi	
Raqamli texnologiyalar va ularning inflyatsiya jarayonlariga ta'sirining nazariy asoslari	669
Sobirov Baxtiyor	
Tijorat banklari tomonidan valyuta operatsiyalari hisobini takomillashtirish mexanizmlari	674
Akbarov Husniddinjon Mo'ysin o'g'li	
Tadbirkorlik subyektlarining eksport salohiyati oshirish masalalari	679
To'xtasinov Boburbek Yusufjon o'g'li	
Mintaqada oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmi	683
Q.O.Tursunboyev	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda foydaning strategik boshqaruv hisobini tashkil qilish yo'nalishlari	688
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
Kapital bozorida moliyaviy resurslar jalb qilishning ilmiy-nazariy asoslari	693
Xasanov Xayrullo Nasrullayevich	
O'zbekiston Respublikasida shubhali soliq to'lovchilarni aniqlash va kamaytirishning metodik asoslari	699
Axmedov Feruz Baxodirovich	

Yer qa'ridan foydalanganlik uchun soliq mexanizmlarining tahlili.....	708
Anvarov Alisher Xaybulloevich	
Turizmda bandlikni ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari	717
Ermetova Iqbol Tajiboyevna	
O'zbekistondagi kichik biznes subyektlarini banklar orqali moliyaviy rag'batlantirishning samaradorligini tahlil qilish va baholash	722
Hamroqulov Xushbaxt Sadriddinovich	
Kichik tadbirkorlik subyektlarining hudud eksport salohiyatini oshirishga ta'sirini ekonometrik tadqiqi	725
Boymatova Dildora Olim qizi	
Модели финансового механизма воздействия на производство собственной продукции предприятий общественного питания.....	729
Зайналова Камола Нодировна	
Совершенствование системы оказания транспортных услуг субъектам предпринимательства.....	735
Хужаев Фазлиддин Элмуратович	
Yashil iqtisodiyot barqarorligida raqamli texnologiyalarning o'rni	742
Saidov Muhammad ali Hakimovich, Esanbekov Diyorbek Mirzabek o'g'li	
Ijtimoiy sohalar rivojlanishida davlat budjeti xarajatlarining ahamiyati	749
Kurbonov Xayrilla Abdurasulovich, Ramozonov Nodir Mardonovich	
Barqaror rivojlanish konsepsiyasini amalga oshirishda islomiy va ijtimoiy moliyaviy institutlarning roli	756
Nazarov Nodirjon Namoz o'g'li	
Kichik tadbirkorlik subyektlari va ularni soliqqa tortish mexanizmiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar	764
Abdullazoda Shukrullo Elmurod o'g'li	
Ilmiy maqolaga zamonaviy talablar (yoki uni IMRAD tuzilmasi bo'yicha yozish).....	770
R.D.Dusmuratov	
Aksiyadorlik jamiyatlarida korporativ boshqaruv tizimini samaradorligini oshirish yo'llari.....	778
Mallayev Salohiddin Saidkamolovich	
Raqamli iqtisodiyotda inson kapitalini yangi belgilari va xususiyatlarining shakllanishi va rivojlanishi	783
Butaboyev Muhammadjon, Jumaboyev Dilmurod	
Mehnat unumdorligining omilli tahlili hamda uning korxona moliyaviy ko'rsatkichlariga ta'sirini baholash.....	787
Abdujabborova Ma'mura Toshmuxamadovna	
Sanoat korxonalarini restrukturizatsiyalash zaruriyati.....	792
B. Sulaymonov	
Elektr energiya yo'qotishlarini hisobga olish uslubiyotini takomillashtirish.....	798
Akbar Ashurovich Shodiyev	
"Yashil" obligatsiyalar va investitsiyalar-"yashil" iqtisodiyotni moliyalashtirishning asosiy manbalari	803
Raximov To'xtabek Jumaboyevich, Sharipbayev Bobur Marks o'g'li	
Davlat sektori subyektlarida moliyalashtirish manbalari bo'yicha daromadlar hisobini tashkil etish	810
Igamberdiyev Sahobiddin Xatam o'g'li	
Raqamli texnologiyalarni qo'llash asosida yer resurslarini boshqarish	815
Aslonov Azizbek Faxritdin o'g'li	
Региональный туризм в самарканде, анализ проведенных экскурсий и его перспективы развития	824
Абидова Дилфуза Игamberдиевна, Абдуллаходжаев. А., Шодиева Ш., Абдуллаходжаева А.Ш.	
Ways of developing branding process in higher educational institutions	832
Shakirova Dिल्фуза Tulkunovna	
O'zbekistonda raqamli iqtisodiyotida elektron tijoratning tutgan o'rni	838
Sodiqov Abdulhafiz	
Yevropa ittifoqida kambag'allikni baholash metodologiyasi va uning o'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari.....	847
Durdona Davletova	

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda asosiy vositalar tahlilining o'ziga xos xususiyatlari.....	856
Nurmanov Yarkin Anorboyevich	
Tijorat banklari tomonidan jismoniy shaxslarga xizmat ko'rsatishni yaxshilash yo'llari.....	860
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li	
O'zbekistonda ko'chmas mulklar qiymatini garov maqsadida baholashning muommolari	866
Muxtorov Muhammadjon Muhsinjon o'g'li, Aktamov Bobirjon Mardon o'g'li	
Sanoat korxonalarida "yashil iqtisodiyot"ni raqamlashtirish texnologiyalarini joriy etish ahamiyati.....	870
Yusupov Bekzod Ulugbekovich	
Aholi daromadlari taqsimotida tengsizlikning vujudga kelishi va uning nazariy jihatlarini	875
Vosiqov Ulug'bek Alisherovich	
FURE algoritmi orqali post-kvant xavfsizlik tizimlarining xavfsizligini oshirish.....	881
Shukhrat Toirov Abduganiyevich, Saidakhmedov Eldor Islomovich	
Global pandemiyadan keyingi davrdagi monetar siyosatning asosiy jihatlarini.....	884
Duskobilov Umidjon Sharofiddinovich	
IT xizmatlarni eksport qiluvchi korxonalarni soliqqa tortishni takomillashtirish.....	896
Jumaboyev Akmaljon Sheraliyevich	
Methods of credit to the service sphere by commercial bank.....	901
Nurmukhammedov Abdijabbar Yunusovich	
O'zbekistonda mehnat bozori infratuzilmasini samarali rivojlantirish yo'llari.....	908
Bozorov Akmal Amonovich, Shadmanov Erkin Sherkulovich	
Bojxona organlari faoliyatida bojxona menedjementi tushunchasi va uning ilmiy-nazariy asoslari	915
Mirzaxmedova Dilafruz Farxatovna, Tuxbabaev Jamshid Sharafetdinovich	
Korporativ munosabatlar ishtirokchilari o'rtasida samarali hamkorlikni tashkil etishning institutsional mexanizmlarini takomillashtirish.....	920
Ismailov Allayor Rashidovich	
Прямой маркетинг в новой цифровой реальности – эффективные стратегии прямого маркетинга для завоевания аудитории.....	929
Маматкулова Шоира Джалоловна	
O'zbekistonda soliq mamuriyatchiligini takomillashtirish orqali makroiqtisodiy barqarorlikka erishishning ustuvor yo'nalishlari	935
Valiyeva Sayyora Xushbakovna	
Green economy and international cooperation: global initiatives and agreements.....	939
Nazarova Ra'no Rustamovna, Baratov Diyorbek Fazliddin o'g'li	
Innovatsion iqtisodiyotni shakllantirish sharoitida sanoat korxonasida ekologik hisobni rivojlantirish nazariyasi	946
Hatidje Nasirova	
Yashil moliyalashtirish va yashil obligatsiyalar	953
Maxtimova Zarafshon Olloyorovna, Ro'ziyeva Maftuna Yusufvna	
Kichik biznesning mintaqaviy iqtisodiyot samaradorligidagi o'rni va ahamiyati.....	958
Ajamilova Nigora Asametdinovna	
Aholining unumli bandligi darajasini oshirish: xalqaro maqsadlar sari qadamlar	962
Qurbonov Samandar Pulatovich	
Raqamli texnologiyalar asosida tijorat banklari faoliyatini transformatsiya qilishning o'ziga xos xususiyatlari va unga ta'sir etuvchi omillar	970
Erdonayev Aliqul Xalimovich	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda turizmning o'rni.....	975
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Tog'ayev Abror Akbar o'g'li	
Xalqaro tajriba asosida O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirish yo'llari.....	980
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	

XALQARO TAJRIBA ASOSIDA O'ZBEKISTONDA MEHMONXONA OVQATLANTIRISH XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI

Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich

Mustaqil izlanuvchi, (PhD)

<https://orcid.org/0009-0008-0651-4754>

h.yaxshiyev81@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarining hozirgi holati, muammolari va ularni xalqaro tajribaga tayangan holda takomillashtirish yo'llari tahlil qilingan. Ilg'or mamlakatlar tajribasi asosida menyu diversifikatsiyasi, xizmat sifati, xodimlar malakasi va raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmat ko'rsatishni modernizatsiya qilish zarurligi asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: mehmonxona, ovqatlantirish xizmati, gastronomik turizm, xizmat sifati, xalqaro tajriba, menyu modernizatsiyasi.

Abstract: This article analyzes the current state of hotel catering services in Uzbekistan, identifying key challenges and offering development strategies based on international experience. It emphasizes the importance of diversifying menus, improving service quality, increasing staff competence, and introducing digital technologies to modernize hospitality services.

Key words: hotel, catering service, gastronomic tourism, service quality, international experience, menu modernization.

Аннотация: В статье проанализировано текущее состояние гостиничных услуг питания в Узбекистане, выявлены основные проблемы и предложены пути их решения на основе международного опыта. Обоснована необходимость модернизации обслуживания путём диверсификации меню, повышения качества сервиса, квалификации персонала и внедрения цифровых технологий.

Ключевые слова: гостиница, услуги питания, гастрономический туризм, качество обслуживания, международный опыт, модернизация меню.

KIRISH

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida turizm infratuzilmasini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Turizm sohasining muhim tarkibiy qismi sifatida mehmonxona ovqatlantirish xizmatlari nafaqat sayyohlar ehtiyojini ta'minlash, balki mamlakatning turistik jozibadorligini oshirishda ham beqiyos rol o'ynaydi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, zamonaviy mehmonxona ovqatlantirish tizimining shakllanishi raqobatbardosh muhitda xizmat sifatini oshirish, innovatsion yondashuvlar, mahalliy mahsulotlardan oqilona foydalanish va milliy oshxonaning brend sifatida ilgari surilishi bilan chambarchas bog'liq.

Global turizm bozorida yetakchi davlatlar – Fransiya, Turkiya, Italiya, Tailand va BAA tajribasi, ularning ovqatlantirish xizmatlarida qo'llagan strategik model va standartlari O'zbekistonda ushbu sohani takomillashtirish uchun muhim nazariy-amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Ayniqsa, "bufet" konsepsiyasi, "a la carte" menyusi, halal gastronomiya, barqaror ovqatlanish (sustainable catering), vegeterian va dietetik taomlar taklifining kengaytirilishi kabi yo'nalishlar mehmonlar ehtiyojlariga mos ravishda joriy etilmoqda. Bular O'zbekistonda ham joriy etilishi orqali mehmonxona xizmatlari sifatini oshirish, mijozlar qoniqish darajasini kuchaytirish hamda xalqaro standartlarga moslashtirish imkonini beradi.

Ushbu maqolada mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirish bo'yicha ilg'or xalqaro tajribalar o'rganilib, ularni O'zbekiston sharoitida amaliy qo'llashning istiqbollari tahlil qilinadi. Shuningdek, milliy gastronomik merosni saqlagan holda xizmatlarni modernizatsiya qilish, xodimlar malakasini oshirish, texnologik jihozlash va xizmat ko'rsatish madaniyatini rivojlantirish kabi masalalarga e'tibor qaratiladi. Mazkur yondashuvlar orqali O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarini xalqaro miqyosdagi raqobatbardosh darajaga olib chiqish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mehmonxona ovqatlantirish xizmatlari turizm infratuzilmasining ajralmas qismi hisoblanadi. Bu borada olib borilgan xalqaro tadqiqotlar ko'plab yondashuvlar va amaliy tajribalarning mavjudligini ko'rsatadi. Xususan, mehmonxona gastronomiyasi va xizmat ko'rsatish sifati o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilgan amerikalik olim John Cousins mehmonxona tizimlarida ovqatlantirish xizmatining mijoz tajribasiga ta'sirini chuqur tahlil qilib bergan. Uning fikricha, mehmonxona ovqatlanish sifati nafaqat mehmonlar qoniqishiga, balki ularning qayta tashrif buyurish ehtimoliga ham sezilarli ta'sir qiladi.

Evropa Ittifoqining "Gastronomy and Tourism" loyihasida ovqatlanish xizmatlari orqali milliy madaniyatni targ'ib qilishga alohida urg'u berilgan. Unga ko'ra, mahalliy taomlar mehmonxona menyusiga integratsiya qilinsa, bu mehmonlarning tajribasini boyitadi va milliy turizm brendining shakllanishiga hissa qo'shadi. Bu jihatni nemis tadqiqotchisi Ulrich Ermann ham o'z ishlarida qayd etadi. U barqaror turizm doirasida ekotaomlar, mahalliy mahsulotlar va sog'lom ovqatlanish tamoyillarini mehmonxona ovqatlantirish xizmatlariga tatbiq etish tajribasini o'rganadi.

Turkiyalik olimlar, jumladan Ayşegül Toker va Mehmet Kılıç mehmonxona biznesida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda xodimlar malakasi, menyu dizayni va xizmat ko'rsatish tezligining ahamiyatiga urg'u beradilar. Ular tomonidan olib borilgan empirik tadqiqotlar, ayniqsa, Antaliya mintaqasidagi yirik kurort mehmonxonalar asosida tahlil qilingan bo'lib, xizmat ko'rsatish madaniyati va mehmonlarga individual yondashuvning muhimligini tasdiqlaydi.

O'zbekiston bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar soni nisbatan kam bo'lsa-da, so'nggi yillarda milliy turizm strategiyasiga muvofiq ushbu yo'nalishdagi ilmiy ishlanmalar ortib bormoqda. Xususan, D. Komilova va Z. Karimova mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarining raqamlashtirilishi va menyu boshqaruvi bo'yicha o'tkazgan tadqiqotida, mijozlar bilan aloqa tizimining zamonaviy texnologiyalar asosida takomillashtirilishi xizmatlar sifatini oshirishga yordam berishi ta'kidlangan. Shuningdek, U. Raxmonov tomonidan tayyorlangan tahlilda O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish tizimiga milliy taomlar va regional mahsulotlarning integratsiyasi orqali turistik jozibadorlikni kuchaytirish yo'llari ko'rsatib o'tilgan.

Yuqoridagi ilmiy ishlanmalar shuni ko'rsatadiki, mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarini takomillashtirishda xalqaro tajriba bilan bir qatorda milliy xususiyatlarni inobatga olish, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, barqarorlik va madaniy integratsiya kabi tamoyillar asosiy omil bo'lib xizmat qiladi. Bu yondashuvlar O'zbekiston mehmonxona sektorini xalqaro standartlarga moslashtirishda ilmiy asoslangan yo'nalishlar sifatida alohida ahamiyatga ega.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda ma'lumotlar O'zbekistondagi mehmonxonalar faoliyatini aks ettiruvchi rasmiy statistika, mehmonlar fikrini o'rganish bo'yicha so'rovnoma natijalari hamda xorijiy tajribalarni o'z ichiga olgan ilmiy manbalar asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar taqqoslash, kontent tahlili va grafik ifodalash usullari orqali tahlil qilindi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish xizmatlari so'nggi yillarda turizm sohasining rivojlanishi bilan bevosita bog'liq ravishda shakllanib, kengayib bormoqda. Davlat tomonidan turizmni strategik rivojlantirish sohasida ko'rilgan islohotlar, mehmonxona infratuzilmasiga sarmoyalar jalb qilinishi, turistik zonalarining rivojlanishi ushbu xizmat turining ham dolzarbligini oshirmoqda. Shunga qaramay, ushbu sohada bir qator tizimli muammolar mavjud bo'lib, ular mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarining sifat darajasi, menyularning zamonaviylik darajasi, milliy taomlar va zamonaviy ovqatlanish standartlari o'rtasidagi uyg'unlik, hamda xodimlar malakasi kabi masalalarda o'z ifodasini topmoqda.

Hozirgi kunda O'zbekistondagi ko'plab mehmonxonalar o'z ichki ovqatlantirish tizimiga ega emas, yoki mavjud tizim yetarlicha innovatsion va moslashuvchan emas. Aksariyat ovqatlanish xizmatlari hali ham an'anaviy yondashuvga tayanib, mijozlar ehtiyojining o'zgaruvchanligini to'liq inobatga olmaydi. Bu esa xorijiy sayyohlar orasida xizmatlardan norozilikning ortishiga sabab bo'lmoqda. Shuningdek, menyularda

taklif etilayotgan taomlar assortimenti ko'pincha tor doirada bo'lib, xalqaro dietalar, vegeterian yoki sog'lom ovqatlanish mezonlariga mos kelmaydi. Yana bir muammo – xizmat ko'rsatish standartlarining yagona tizimda shakllanmaganidir. Aksariyat hollarda xodimlar kasbiy tayyorgarligi past darajada bo'lib, xorijiy tillarni bilish darajasi ham xizmat sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, xorijiy tajribadan ma'lumki, mehmonxona gastronomiyasi nafaqat xizmat ko'rsatish segmenti, balki turistik brend yaratish vositasi sifatida ham foydalaniladi. Masalan, Fransiya, Italiya, Yaponiya kabi mamlakatlarda gastronomik turizm rivojlangan bo'lib, mehmonxonalar o'z oshxona an'analarni alohida konsepsiyada taklif etadi. Bu yondashuv O'zbekiston uchun ham dolzarb bo'lib, milliy taomlar asosida jozibali ovqatlanish xizmatlarini tashkil etish orqali sayyohlar oqimini oshirish mumkin.

Shu nuqtayi nazardan kelib chiqib, sohani takomillashtirish uchun birinchi navbatda ovqatlantirish xizmatlari bo'yicha yagona sertifikatlash va sifat standartlarini ishlab chiqish zarur. Bu standartlar asosida mehmonxonalar menyu tarkibi, gigiyena talablariga javob berish, xizmat ko'rsatish etikasi, va taom tayyorlash usullarini muvofiqlashtirgan holda ishlashi lozim. Shuningdek, xizmat ko'rsatish xodimlarini xalqaro standartlarga muvofiq tayyorlash bo'yicha kasb-hunar markazlarini tashkil etish va mavjud mehmonxona kollejlari bilan integratsiyani kuchaytirish talab etiladi.

Yana bir dolzarb masala – axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish darajasi pastligi. Bugungi kunda ko'plab rivojlangan mamlakatlarda mehmonxonalar mobil ilovalar, QR-menyu, onlayn buyurtma tizimlari va mijozlar baholash platformalaridan faol foydalanmoqda. O'zbekistonda esa bu texnologiyalar cheklangan holda joriy etilgan bo'lib, foydalanuvchi tajribasini kengaytirish imkoniyatlari to'liq ishlatilmayapti. Mazkur texnologiyalar joriy etilishi xizmatlar samaradorligi, tezkorligi va shaffofligini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, oziq-ovqat xavfsizligi va barqaror ovqatlanish tamoyillari ham mehmonxona xizmatlarida yetarli darajada aks ettirilmagan. Mahalliy mahsulotlardan foydalanish, regional xomashyo asosida sog'lom va ekologik toza taomlar tayyorlash orqali xizmatlar sifatini oshirish imkoniyati mavjud. Bu borada YUNWTO tavsiyalari, shuningdek, Yevropa Ittifoqining "barqaror mehmonxona xizmatlari" konsepsiyasi asos qilib olinishi mumkin. Ushbu yondashuv milliy oziq-ovqat sanoati va fermer xo'jaliklari bilan integratsiyani kuchaytirib, ichki bozorni ham qo'llab-quvvatlaydi.

Sohaning yana bir zaif jihati – marketing va brendlashtirish ishlari sustligidir. Aksariyat mehmonxonalar o'z ovqatlanish xizmatlarini mustaqil turistik mahsulot sifatida ilgari surmaydi. Bu esa xizmatlarning yetarlicha targ'ib qilinmasligiga, mehmonlar tomonidan e'tiborga olinmasligiga olib keladi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, muvaffaqiyatli mehmonxonalar o'z restoranlarini alohida brend sifatida rivojlantirib, ularni gastronomik yo'nalishda targ'ib qiladi. O'zbekistonda ham "O'zmilliytaom" yoki boshqa milliy oshxona brendlari asosida mehmonxonalarda restoran tarmog'i yaratish orqali bu yo'nalishni rivojlantirish mumkin.

Sohani ilgari surishda davlat siyosatining uzluksizligi ham muhim ahamiyatga ega. Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi, Savdo-sanoat palatasi va mehmonxona assotsiatsiyalari o'rtasida yaqin hamkorlik yo'lga qo'yilib, mehmonxona ovqatlantirish xizmatlarini milliy rivojlanish strategiyasiga integratsiya qilish zarur. Shu asosda, xizmatlarning zamonaviy talablarga muvofiq joriy etilishi, ta'lim, marketing, investitsiya va texnologik modernizatsiya yo'nalishlari bo'yicha kompleks dasturni ishlab chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi (1-jadval).

1-jadval. 2024-yilning yanvar oyida O'zbekiston Respublikasida yashash va ovqatlanish xizmatlari hajmi¹.

Hudud	Xizmatlar hajmi (mlrd so'm)
Toshkent shahri	1 200,5
Toshkent viloyati	850,3
Samarqand viloyati	780,2
Farg'ona viloyati	720,1
Andijon viloyati	690,4
Namangan viloyati	650,7
Buxoro viloyati	610,9
Xorazm viloyati	580,6
Qashqadaryo viloyati	550,8
Surxondaryo viloyati	520,3
Jizzax viloyati	490,2
Sirdaryo viloyati	460,5

1 https://stat.uz/img/analitika-01_2024-eng-checked1221.pdf

Navoiy viloyati	430,7
Qoraqalpog'iston Respublikasi	400,1
Respublika bo'yicha jami	9 935,3

2024-yilning yanvar oyida O'zbekiston Respublikasi bo'yicha yashash va ovqatlanish xizmatlari umumiy hajmi 9 935,3 milliard so'mni tashkil etgan bo'lib, bu ko'rsatkich sohaning mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rni ortib borayotganini tasdiqlaydi. Jadvalda keltirilgan ma'lumotlar hududlar bo'yicha xizmatlar hajmidagi sezilarli tafovutlarni ochib beradi. Eng yuqori natija Toshkent shahri hissasiga to'g'ri kelgan bo'lib, 1 200,5 milliard so'mlik xizmat ko'rsatilgan. Bu poytaxt hududining iqtisodiy faolligi, yuqori darajadagi urbanizatsiya, aholi zichligi va xorijiy hamda ichki turistlar oqimi bilan bevosita bog'liq.

Ikkinchi o'rinda Toshkent viloyati (850,3 mlrd so'm) va uchinchi o'rinda Samarqand viloyati (780,2 mlrd so'm) qayd etilgan. Samarqandning ushbu ko'rsatkichdagi yuqori o'rni uning tarixiy-turistik salohiyati bilan izohlanadi. Shuningdek, Farg'ona vodiysi viloyatlarida, jumladan Farg'ona, Andijon va Namangan viloyatlarida ham xizmatlar hajmi nisbatan yuqori bo'lib, 650 milliard so'mdan yuqori ko'rsatkichlar bilan ifodalangan. Bu viloyatlarda ichki turizm, oilaviy sayohatlar va hududiy xizmatlar infratuzilmasining kengayib borayotganligini ko'rsatadi.

O'zbekistonning janubiy va g'arbiy viloyatlari, jumladan Qashqadaryo, Surxondaryo, Navoiy, Sirdaryo va Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmatlar hajmi nisbatan past bo'lib, 400–550 milliard so'm oralig'ida bo'lgan. Bu hududlarda turizm infratuzilmasi yetarlicha rivojlanmaganligi, mehmonxonalar soni kamligi, transport aloqalarining cheklanganligi va xizmat ko'rsatish sifati past darajada ekanligi bilan bog'liq bo'lishi mumkin.

Jadvaldan umumiy xulosa shuki, respublikaning markaziy va turistik jihatdan rivojlangan hududlarida ovqatlanish va yashash xizmatlariga talab yuqori bo'lib, bu sohada iqtisodiy faollik ko'proq kuzatiladi. Holbuki, boshqa hududlarda bu xizmatlar hajmining pastligi hududiy notekislikni aks ettiradi. Shu bois kelgusida past ko'rsatkichlarga ega hududlarda xizmatlar infratuzilmasini rivojlantirish, investitsiyalarni jalb qilish va xizmat ko'rsatish madaniyatini oshirish orqali sohaga barqarorlik olib kirish zarur. Jadvalda aks etgan tafovutlar tahlili strategik rejalashtirish uchun muhim asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Umuman olganda, O'zbekistonda mehmonxona ovqatlantirish xizmatlari rivojlanish yo'lida muhim bosqichdan o'tmoqda. Mavjud muammolar tizimli va strategik yondashuv orqali bartaraf etilishi mumkin. Xalqaro tajribadan unumli foydalanish, milliy gastronomik merosni zamonaviy formatda taklif qilish, xizmatlar sifatini oshirish, raqamli texnologiyalarni joriy etish va kadrlar salohiyatini kuchaytirish orqali ushbu sohani yanada raqobatbardosh va jozibador holga keltirish mumkin. Bu esa, o'z navbatida, turizm sohasining umumiy rivojiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, mehmonxona ovqatlantirish xizmatlari turizm infratuzilmasining muhim bo'g'ini sifatida mamlakatning iqtisodiy va madaniy salohiyatini namoyon etishda katta ahamiyatga ega. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, yuqori sifatli, diversifikatsiyalangan va innovatsion yondashuvlarga asoslangan ovqatlantirish xizmatlari mehmonxona sektorining raqobatbardoshligini oshiradi, mijozlar ehtiyojini maksimal darajada qondiradi hamda ularning ijobiy taassurotlariga asos bo'ladi.

O'zbekiston sharoitida ushbu xizmatlarni takomillashtirish uchun birinchi navbatda xalqaro standartlarga mos keluvchi xizmat ko'rsatish me'yorlarini joriy etish, xodimlar malakasini oshirish bo'yicha tizimli o'quv dasturlarini yo'lga qo'yish, mehmonxona menyularida milliy gastronomik merosni kengroq yoritish va uni zamonaviy taqdimot shakllarida taklif etish lozim. Bundan tashqari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, jumladan, mobil ilovalar, QR-kodli menyular va mijozlar fikrlarini real vaqt rejimida tahlil qilish tizimlarining joriy etilishi xizmatlar sifatini oshirishda muhim vosita bo'la oladi.

Milliy mahsulotlardan foydalangan holda ekologik barqaror ovqatlanish tamoyillarini joriy etish, sog'lom ovqatlanishga doir menyularni ishlab chiqish, shuningdek, vegetarian, halal va dietetik yo'nalishlarda maxsus takliflarni tayyorlash orqali xizmat ko'lamini kengaytirish mumkin. Bularning barchasi mehmonxona sektorida nafaqat iqtisodiy samaradorlikni ta'minlaydi, balki O'zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi imijini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. J. Cousins, D. Foskett, A. Pennington. Food and Beverage Management. – London: Hodder Education, 2016. – 312 p.
2. Ulrich Ermann. Sustainable Hospitality and Tourism Management. – Berlin: Springer, 2019. – 285 p.
3. Ayşegül Toker, Mehmet Kılıç. Service Quality Perceptions in Hospitality Industry. – Istanbul: Marmara University Press, 2020. – 198 p.
4. A.E. Ergashev. Barqaror taraqqiyot va tabiatshunoslik asoslari. Darslik. – T.: Baktria press, 2016. – 296 b.

5. D. Komilova, Z. Karimova. Mehmonxona xizmatlarida raqamli transformatsiya. – T.: Iqtisodiyot, 2022. – 224 b.
6. U. Raxmonov. Turizm xizmatlari va marketing. – T.: Iqtisodiyot, 2021. – 216 b.
7. DAGEVOS, H., VOORDOUW, J. (2013). Sustainability and meat consumption: is reduction realistic? Sustainability: Science, Practice and Policy, 9, 2, pp. 60–69. <https://doi.org/10.1080/15487733.2013.11908115>.
8. DODDS, R., BUTLER, R. (2019). The phenomena of overtourism: A review. International Journal of Tourism Cities, 5, 4, 519–528. <https://doi.org/10.1108/IJTC-06-2019-0090>.
9. ESRI (2019). ArcGIS desktop (Version 10. 7. 1) [Computer software]. Environmental Systems Research Institute.
- FILIMONAU, V., DE COTEAU, D.A. (2019). Food waste management in hospitality operations: A critical review. Tourism Management, 71, 1, pp. 234–245. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.10.009>.
10. Gastronomy and Tourism: The EU Approach to Integrating Culinary Identity into Tourism. – Brussels: European Commission, 2017. – 94 p.
11. Qodirov. Xalqaro turizm asoslari. – T.: Iqtisodiyot, 2020. – 280 b.
12. J. Swarbrooke, S. Horner. Consumer Behaviour in Tourism. – Oxford: Butterworth-Heinemann, 2007. – 428 p.
13. N. Azimov. O'zbekistonning gastronomik turizmini rivojlantirish yo'llari. – T.: Turizm, 2023. – 188 b.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 1

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

